

1

Den romantiske tid

Hotelværelset

På Rådhuspladsen i København hang der i 2004 et stort, hvidt reklamebanner med rød skrift. Reklamens tema var, hvordan et formodentligt udslidt parforhold kunne få nyt liv. »Parterapien«, som det hed, bestod af et godt tilbud for to på et københavnsk hotel med dobbeltværelse et par dage. Reklamen lancerede idéen om, at det afsides kunne have lindrende og forbedrende virkning på et parforhold. Også på den anden side af Øresund opmuntredes svenske par til at søge hotellets terapeutiske tilbud; *Ett strövtåg genom stan el- ler bara en natt helt för er själva? I priset ingår övernattninng, en flaska champagne och frukost, kunne man læse i det svenske dagblad Sydsvenskan.*²²

En hel nat for sig selv? I hotelværelsets omgivelser var intet overflødigt. Her var kun plads til de faste rekvisitter – champagnen, sengen og morgenmaden. Nu kunne parret få lejlighed til at udrede eller glemme hverdagen. Drømme og fantasier om at være to kunne aktualiseres afsides. Der var lagt op til, at man for en stund huskede det elskende par. Man kunne forlænge tidens øjeblik og give »tid« en romantisk betydning. Man kunne lege med tanken om at stikke af og definere sin alliance snævert til at være os og ingen andre, som den amerikanske filmhistoriker Marsha Kinders (1974) skriver i artiklen »The Return of the Outlaw Couple«.

Parret (*dyaden*) er en af samfundets mindste sociale enheder. Så længe et Du og et Jeg har kunnet udskilles fra slægtens forpligtelser og hævde et afgrænset privatliv, har parrets forhold kunnet leves (Jansson 1999:52). I historisk perspektiv, eller i et tidligt moderne samfund, er det spørgsmålet, om parret som enhed i praksis haft den fremtrædende rolle, som det tildeles i dag, hvor en såkaldt heteropar-fiksering virker udbredt (Lützen 2007:37).

Også for de interviewede par var den særligt romantiske tid til hinanden eksklusiv og afgrænset til fortællinger om

fritiden. Ferien præsenterede den udskillelse fra det sociale, hvor kunne parrene være sammen. I mit interview med Anne forklarede hun, hvordan man både kunne drømme sig tilbage til tidligere ferier, men også drømme sig til en ny. Hun og Søren kunne f.eks. tage af sted og opleve noget sammen, som de ikke havde gjort længe. Anne fortalte:

Anne: Man kunne stikke af sammen på en tur. Jeg synes, det demonstrerer en eller anden evne til samarbejde hos et par, at man kan spare sammen og tage til New York sammen. Det vil jeg frygtelig gerne, og Søren synes ikke, det er vigtigt. Det har jeg virkelig svært ved. Jeg kunne gøre det selv eller med en veninde. Men det er ikke det samme. Og så strander det jo også ved det økonomiske. Der skal tjenes og spares og prioriteres. Og man skulle glæde sig til det sammen, og man skulle skabe en historie og opnå noget sammen.

Anne fortalte om sin feriedrøm tematiseret ud fra en tohed²³ adskilt fra andre og andet. Borte fra dagligdagen kunne man tage sig tiden. Feriedrømmens logistik skulle imidlertid gå op – at spare, prioritere og glæde sig – var væsentlige elementer. Meningen med ferien var et møde mellem Anne og Søren. At de befandt sig i en samtidighed, eller at de var sammen i tid. Denne synkronisering og timing handler om det særligt romantiske ved at være et par. En rejse med veninden var heller ikke det samme, som Anne forklarede. Ferien mindede om et romantisk møde – eller måske oven i købet om en re- petition af deres første romantiske møde. Ferien forudsatte dog, at Anne og Søren var enige om at ville det samme på det samme tidspunkt, f.eks. at de sammen ville skabe en fælles historie, som Anne forklarede det.

Dette kapitel handler om, hvordan parrene fortalte om det særlige – og besværlige – ved deres første møde. Parrenes fortællinger om mødet er stiliseret som en forandringsfortælling. Følelsesmæssig forandring er det, som gør mødet særligt, og dermed romantisk. Den præcisionskunst, det er, både at træffe hinanden på en fælles tidslinje, men også at skabe og repetere en gensidigt synkron historie med retning

²³ Jeg anvender ordet tohed snarere end »tosomhed«, som jeg forbinder med en udvikling af ordet »ensomhed«. Med tohed søger jeg at lade ordet mere neutralt som en tilstand af at være to og sidestiller det her med ordet »enhed«.

mod fremtiden, fremstod også centralt. I anden del af kapitlet studerer jeg således parrernes forskellige fremtidsfantasier. Hvordan det blev dem, der fik en fremtid sammen, undersøger jeg gennem begreber som *hændelsesforløb*, *koordination* og *timing*. For at perspektivere, hvordan mødet består af fantasier og forventninger til den Anden, inddrager jeg en skønslitterær fortælling. Jeg inddrager også et ordbogmateriale over ordene *par* og *forhold* for at studere tohedens definition i sin sproglige form.

Mødet

Tohed – eller det dyadiske forhold – er bl.a. opbygget af en række attraktive elementer, som ret beset er overflødige (*the frills*). Frills består af fornøjelse, underholdning, en opløftet stemning, samt en kredsen omkring relationen med bestemte, indforståede ord eller glimt i øjet, som den amerikanske folklorist Regina Bendix (1987:171) illustrerer det gennem et eksempel fra de personlige annoncer i avisen på *Valentine's Day*. På tilsvarende vis omtalte de interviewede par bl.a. deres første romantiske møde med udsagn, der gjorde det attraktivt at være netop de to.

Fortællingen om det romantiske møde består af en temmelig fast, kulturel genre med genkendelige virkemidler og koder for det tilfældige, det særlige eller lykketræffet, forklarer den svenske etnolog Eva-Lis Bjurman (1998:16–17). Det romantiske møde handler om at opleve sine følelser som forandrede eller anderledes end tidligere. Visse kulturelle koder skal indgå, før et møde bliver romantisk: Mødet som et fortættet øjeblik opleves som en *timing* af rette tid og sted to mennesker imellem, når de begge ser sig i stand til at forvandle hver deres personlighed, biografi, drømme og fantasier til en gensidig hændelse af tiltrækning (Månsson 2002:3).

I øjeblikket kan mødet imidlertid også være omgærdet af forvirring og ikke-viden. Hvem den anden er, og hvad den anden tænker eller føler, rummer kvaliteten af det nye. De nysgerrige må kategorisere hinanden med deres allerede velkendte tænkning. Mødet består således dels af kategoriseringer af den Anden og af det Særlige, f.eks. kan man gøre hinanden gensidigt meningsfulde gennem en række identitetsdefinitioner, dels af en række kulturelle koder – f.eks. frills, bløkket og kysset – der kan fortolkes som gensidighed i det romantiske møde.

Et eksempel fra den danske forfatter Knud Sønderbys roman *To mennesker mødes* (1932/1968:30, 32–33) kan illustrere, hvordan dette 'ikke at vide' starter en biografisk interesse. I romanen sidder den unge hovedperson, Kaj, på en danserestaurant i 1930'ernes København. Kajs sindsstemning er præget af tristesse. Han kender nattelivets trivialiteter til fuldkommenhed; her har han siddet så mange gange før. Han ser livet udfolde sig, som det er sket så mange gange før. Folk danser, som de altid har gjort, og selv om Kaj ikke kender den melodi, der bliver spillet, kender han alligevel dens indhold. Pludselig falder hans blik på en ukendt kvinde, og inden han ved af det, er han skrået hen over dansegulvet og har præsenteret sig for hende. Hun hedder Kirsten. Kirsten og Kaj danser hele aftenen, og da han siger farvel til hende på en af Københavns boulevarder, står han opløftet og ør tilbage. Sønderby (s. 43) lader ham formulere deres officielle identitet i tankerne:

Ruben, Kaj, stud. med., født 1907, søn af en professor, overlæge Ruben.

Gestalt:

Haare: blond.

Augen: braun.

Besondere Kennzeichen: ---

Bruun, Kirsten, frøken, født 1911.

Taille: moiienne.

Cheveux: foncés.

Yeux: gris.

Signes particuliers: ---

Det, Kaj ikke ved om Kirsten, og det, han ikke ved om sig selv i relation til Kirsten, resulterer i en identitetsbeskrivelse, som spiller på nationale stereotyper over det tyske og franske. Formentlig de ganske genkendelige – fornuft og følelse – som begge stereotyper imidlertid rummer. Men han indkredser også sig selv og Kirsten med en orden over navnets nominalisme – et formelt og tituleret maskulinum og femininum, der inddeler dem i to kategorier, som er forskellige fra hinanden, men alligevel opbygget ens. Kategorierne de »særlige kendetegn« står åbne i både Kaj og Kirstens beskrivelse, også selv om Kaj burde kende sine egne. Sønderby lægger her op til en pasbeskrivelse i mand/kvinde-romantisk

formalisme og lader os ane, at der ligger mere i to menneskers særlige kendetegn end blot det formelle, som en pasbeskrivelse kræver. Måske etablerer Sønderby to fantasier: En om mødets nyhed, dvs. en fantasi om det uanmærkede og uplettede i Kaj og Kirstens kendetegn (Petersen 2007:95), og en om mødets unikhed, dvs. forestillingen om, at først i ét fællesskab af specifik gensidighed får Kaj og Kirsten deres væsentlige identitet.

I mine interview blev mødet mellem parrene fremhævet som en tematisk og afgrænset begivenhed, der knyttede sig til deres større fælles livsfortælling. Mødet handlede bl.a. om, hvordan to mennesker synkroniserer sig i forhold til hinanden. Idéen om mødet som et lykketræf omgærdede delvis deres fortællinger, f.eks. som uventede følelser, der var indtruffet i mødet. Der var dog ikke tale om reel uforudsigelighed. Alle parrene havde mødt hinanden over en rum tid som venner, kolleger og bekendte. Det var forbundet med noget positivt at kende hinanden inden, således at også vi den kunne afgøre valget af relationen.

Det romantiske møde kommer til at betyde noget, fordi det i tilbageblik får et efterspil og bliver til noget, skriver den danske litterat Marianne Horsdal (1999:123). Parrenes møde med andre og tidligere kæresten kom således også til at træde i baggrunden som parenteser i fortiden. Disse møder dannede kontrast som relationer, der var forkerte, ubetydelige eller ikke helt rigtige. Parrenes gensidige møde derimod formede sig som et væsentligt møde. Det centrale i mødet bestod i ideen om og fornemmelsen af tohedens timing.

Timing

Indbegrebet af det ideelle romantiske møde – at to mennesker gensidigt ved, at det er dem, kan forstås ud fra timingens præcisionskunst. Indbyrdes timing består af ikke at være for hurtig eller for langsom, men at være præcis. Det handler om ikke at gå i utakt her, men at ramme plet. For at et møde kan blive et væsentligt møde, må begge vide, at der sker noget vigtigt her, og begge må tillægge det samme betydning.

Da jeg interviewede Maria og Olav, bar deres fortælling præg af timingens stilisering. De havde truffet hinanden et år, inden interviewet fandt sted i den sportsklub, de begge gik i. Inden sommerferien havde de mødt hinanden et par gange som fremmede. Da ferien var ovre, forstod de ud fra

hinandens blik, at gensynet mellem dem var noget særligt. Maria og Olav fortalte:

Maria: Vi havde set lidt til hinanden over sommeren, og så mødtes vi til en fest efter sommeren.

Olav: Vi havde også mødtes på en cafe i en anden sammenhæng.

Maria: Men da du kom ind i hallen, var der en anden pige, som fuldstændig stivnede, og så jeg tænkte okay – de er nok kæresten. Så den første tid gad jeg ikke snakke med dig.

Olav: For mig var der ingen tvivl om, at det var Maria.

Maria: Allerede fra første gang, vidste vi, at den anden var interesseret.

Sarah: Hvordan ved man det?

Maria: Det kan man se i øjnene, tror jeg.

Olav: Ja.

Maria: Interessen stak lidt dybere end bare at score eller bare at snakke.

Sarah: Hvordan kan man vide, at det stikker dybere?

Olav: Ingen af os havde travlt. Der var tid til at lære hinanden at kende.

Maria: Vi tog os tiden. Jeg havde det alligevel sådan, at man ikke kunne vide, hvad der var sket over sommeren, når vi ikke så hinanden. Man møder mange mennesker, som også er interessante. Men selv om vi havde mødtes nogle gange inden, var det ikke sådan, at vi skulle have telefonnummer eller en aftale i stand med det samme. Der var en rolig interesse. Vi vidste godt, at der nok skulle ske noget på et tidspunkt.

Sarah: Hang det også sammen med, at I vidste, I skulle se hinanden en gang om ugen?

Olav: Vi så hinanden mange gange om ugen. Ja, vi havde et mødepunkt sammen.

Sarah: I har mødt andre, før I mødte hinanden. Hvad synes I om denne måde at møde hinanden på?

Olav: Behageligt. Det var en hel anden måde. For mit vedkommende har jeg mødt mange i byen, men det var måske ikke nogen, jeg blev kæreste med. Der har ikke været den samme ro og den samme interesse, som der var her.

For Olav og Maria bestod mødet i følelser af rolig og behagelig interesse, som de forklarede. De havde taget sig tiden. De vidste, som Maria formulerede det, at der ville ske noget på et tidspunkt.

Gennem Olavs sammenligning med tidligere møder, fremstod mødet med Maria som helt anderledes. Maria og Olavs fortælling bestod af en række virkemidler, som indikerede forandring. Det var på den anden måde, og det stak dybere, som de forklarede. Beskrivelsen af deres møde er således udtryk for noget andet og for noget forandret. Fortællingen kan med den svenske etnolog Anna Månssons (2002:63, 79) definition forstås som en »forandringsfortælling«. I Månssons definition består en forandringsfortælling af en konversion af den enkeltes følelser og selvopfattelse. En sådan type af fortælling refererer til oplevelsen af et vendepunkt og et skel mellem før og efter. Den påpeger et brud i tiden, hvor en betydningsfuld livsforandring sker.

Blikket var det tegn, der indikerede det følelsesmæssigt forandrede, som var opstået mellem Olav og Maria. Mange genkender den kulturelle forestilling om, at et første gensidigt blik refererer til kærlighed eller følelsesforandring. Den svenske etnolog Anja Petersen (2007:152) forklarer også, hvordan blikket kulturhistorisk betragtes som et tegn, der refererer direkte til det indre og til følelserne. Blikket er endvidere blevet fortolket således, at det kan afsløre, hvem et andet menneske er, samt hvad dette menneskes intentioner, karakter og sind rummer. Det gensidige blik, som Maria og Olav fortalte om, refererede således både til dem selv og deres oplevelse, men også til blikket som et kulturelt tegn, der afslører en uudtalt intention, nemlig at det var dem.

Koordinering

I interviewet med Torben og Benedikte kom det frem, at deres møde først og fremmest handlede om en stærk gensidig tiltrækning, som var opstået mellem dem. Torben havde set Benedikte før, men først da hun så ham, blev mødet gensidigt. Benedikte og Torben fortalte:

Benedikte: Helt fra starten tror jeg, vi var tiltrukket af det samme – det var noget ydre. Vi arbejdede på samme arbejdsplads. Det var en julefrokost af alle steder!²⁴
Torben: Jeg havde mødt dig før.

²⁴ Benediktes udråb refererer formentlig til almene kulturelle forestillinger om den danske julefrokost. Denne fest var f.eks. i tidens medier forbundet med fuldskab og løssluppenhed, og særligt var utroskab en fast mediefantasi.

Benedikte: Men jeg kunne bare ikke huske, jeg havde mødt dig før. Du belejrede mig den aften. På det tidspunkt havde jeg boet i et parforhold igennem otte år, som trængte til at holde op. Men efter et stykke tid blev jeg skilt, og så fandt vi sammen. Jeg tror, jeg faldt pladask for dig, bl.a. fordi jeg helt ubevidst fornemmede, du var en person, jeg blev nødt til at arbejde enormt hårdt for at komme i kontakt med.

Torben: Mit og Benediktes forhold var ikke et tilfældigt forhold. Det har jeg aldrig været til. Jeg syntes, Benedikte var interessant, og jeg følte mig tiltrukket af hende. Men jeg havde ikke tænkt på, at det kunne være et livslangt forhold. Jeg har været meget slem til at mene, at livet begynder længere ude. Hvis jeg skal se det ud fra dengang, kunne jeg overhovedet ikke forestille mig, at vi skulle være sammen, som vi nu har været i mange år.

På interviewtidspunktet havde Benedikte og Torben været sammen i ti år. Imidlertid havde relationen ikke bare givet sig selv. Den var opstået i flere tempi, hvilket også blev tydeligt i fortællingens efterperspektiv. Torben og Benedikte havde måttet koordinere sig igennem et første møde, der ikke var blevet til noget. Benedikte havde også måttet afvikle et tidligere parforhold. Gensidigheden havde imidlertid handlet om, at de fandt hinandens ydre tiltrækkende, som Benedikte forklarede det. Men også udtryk som belejring og interesse, som blev efterfulgt af eftertænksomhed fra Torbens side, definerede forløbets intensitet. Også for Torben og Benedikte var der tale om en forandringsfortælling. Deres fortælling blev yderligere forstærket af, at Torben, som han forklarede det, selv havde undergået en forandring mellem dengang, hvor han ikke kunne forestille sig et livslangt forhold, og nu hvor de havde været sammen i flere år.

Uden for kategori

I interviewet med Karoline og Jesper fortalte de, hvordan de igennem ti år havde mødt hinanden over flere gange gennem fælles venner, til forskellige sammenkomster og fester. Da de skulle arrangere en politrabend til et forestående bryllup, opstod der forvirring. Karoline var blevet overrasket og forstod først sent, at Jespers interesse var rettet mod hende. Karoline og Jesper fortalte:

Karoline: For mit vedkommende blev jeg lidt paf over den interesse, du viste mig til den polterabend. For i de ti år, der var gået, var du kommet lidt uden for kategori. Jeg havde syntes, du var interessant, den første gang jeg mødte dig, men du havde haft kærester i lang tid, så du var uden for kategori. Jeg tænkte bare ikke på dig som scorbar. Derfor blev jeg meget overrasket over den anden kontakt.

Sarah: Hvad skete der?

Karoline: Det handlede om, at Jesper til den polterabend havde spurgt, hvorfor jeg ikke havde nogen kæreste. Det undrede mig, at han var interesseret i at høre om det. Hvorfor spurgte han om det? Jeg blev så paf, at jeg gik i seng.

Jesper: Ja, mens jeg var ude og hente fadøl! Det var så hyggeligt, at vi kunne sidde og snakke, så jeg gik op for at hente fadøl. Da jeg kom tilbage, var Karoline væk.

Karoline: Det kunne jeg ikke lige forholde mig til! Og så snakkede vi ikke mere om det!

Der gik et par uger fra polterabenden, til Jesper og Karoline igen mødtes som gæster til brylluppet. Det var ikke uden nervøsitet, at de forestillede sig gensynet. Under brylluppet havde de betragtet hinanden på afstand, da de igen fik lejlighed til at tale sammen.

Jesper havde været optaget af mødets *frills*, han havde nydt selskabet og undersøgt, hvorvidt Karoline havde en kæreste. For Karoline derimod gav selv samme *frills* anledning til forskellige fortolkningsmuligheder. I Karolines sprog brug indikerede metaforen »uden for kategori« Jesper som en person, der var kommet uden for rækkevidde over årene. Samtidig markerede hun Jesper som særlig. Den specielle metaforik, Karoline anvendte, stammer fra cykelløbet *Tour de France* og referer til cykellytterens udsædvanlige præstation, skriver den franske semiotiker Roland Barthes (1957/1996:138-149), når han definerer præstationskategorierne i det franske løb. Med et på forhånd etableret betydningsystem indikerede Karoline således, at Jesper tilhørte den kategori, som udmærker sig ved at ligge uden for de sædvanlige kategorier – uden for det scorbare eller inden for det særlige. Deres møde havde imidlertid haft en dobbeltkarakter og var først blevet romantisk for Karoline, da hun fik opklaret, at Jespers tidligere eller mulige kærester var ude af billedet.

Årsdagen

Kristoffer og Louise forklarede under interviewet, at de havde måttet blive enige om, hvornår deres møde fandt sted. De havde defineret et fikspunkt i tiden, fordi de havde kendt hinanden, siden de var børn. Louise og Kristoffer forklarede:

Louise: Måske er det specielt for os, fordi vi har samme opvækstbetingelser. Vi kommer fra samme område og ved, hvad det vil sige at være opvokset på landet i provinsen. Vi har mange af de samme minder fra spejderlejre. Selvom vi ikke kendte hinanden dengang, vidste vi, hvem hinanden var. Hvad fortiden og vores barndom har bestået af, spiller en stor rolle. Det gør den ikke nødvendigvis for alle.

Kristoffer: Men de første fire-fem år vi var kærester, fejrede vi ikke vores årsdag. Dengang vi blev kærester, ville vi ikke være for paragtige. Det med at sige, at vi nu har været kærester i fire år og tre måneder, har vi aldrig gjort. Så det er faktisk først på det seneste, vi har tænkt: Selvfølgelig skal det fejres!

Louise: Det var vel også først efter fire år, vi endelig fik fastlagt en dato. Vi kunne ikke rigtigt huske datoen.

Kristoffer: Men der var en dato. Det var der jo. Første gang vi kyssede. Det var vel mere, fordi vi ikke skulle synes, det skulle være noget særligt.

Louise og Kristoffer havde skabt en fælles tradition i retrospektiv. At de i mange år ikke havde haft lyst til at være for paragtige, som Kristoffer forklarede det med negativ betoning, handlede måske om, at han og Louise i forhold til tidens kulturelle normer for Ungdom burde være uforpligtede, venskabelige og frie. Dermed lå der en antagelse om, at et par udskiller sig selv fra sociale sammenhænge. Årsdagen fik imidlertid siden hen værdi som en mærkedag, der skulle huskes og fejres. Ifølge den canadiske sociolog Michael Atkinsons (2006:97) definition af tid handler en årsdags kulturelle tema om at højtideligholde en relation via højtideligholdelsen af tid. Atkinson skriver: »To mennesker kan holde sammen i tid ved at holde sammen på tiden«. Der er således tale om et sammenfald mellem varighed i tid og den varige relation. Årene, som går, refererer til et tidsideal for en nær relation, nemlig at den bliver kulturelt betydningsfuld, når den er langvarig og livslang. Ifølge Atkinson udfører mennesker en række tidsteknikker for at markere og kon-

solidere en relation som betydningsfuld. Ved at fastlægge datoen, opstille fortiden og markere årsdagen gjorde Louise og Kristoffer således deres relation til en væsentlig relation. Kysset var blevet det højdepunkt, som markerede overgangen til at blive to. Den engelske folklorist Ruth Finnegan (2005:20-21) forklarer, at det »romantiske kys« markerer bevidnelsen på et møde og bekræfter en alliances særlige status. Louise og Kristoffers første kys tidsbestemte deres relation. Det satte et skel i tiden og betød at deres relation nu var blevet romantisk.

Parret

Indbyrdes timing og gensidighed er væsentligt for det romantiske møde, og parrerne tilstræbte at definere fikspunkter, øjeblikke og situationer, hvori mødet havde fundet sted. De konsoliderede mødet med blikket og særlige identitetskategorier. Kysset og fejringen af mærkedagen var også central. De adskilte sig endvidere fra sociale sammenhænge, hverdagen eller andre, tidligere eller formodede, kærrester. Mødets logik bestod således af en ophøjelse af Parret.

I *Ordbog over det Danske Sprog* (1936) defineres de sproglige betydninger af ordene par og forhold således:

[...] [S]ærlige kønsbestemte forhold [...] (jf. Brude-, Elsker-, Jubel-, Konge-, Menneskepar ofl.) om mand og kvinde, sammenknyttede ved elskovsforhold, forlovelse ell. ægteskab. [...] [M]ed særlig forestilling om indbyrdes lighed, ensartet beskaffenhed. De to ere eet Par.

[P]ersoner, der hører sammen i gruppe(r) paa to [...] som (i en vis henseende) ligner hinanden, hører sammen, lejlighedsvis eller (især) if. deres (indbyrdes modsvarende) beskaffenhed danner en enhed ell. del. [...] [E]n enkelt ting, der bestaar af to ligedannede dele. [...] To personer, der hører sammen i forskellige lege, kortspil o.lign.²⁵

Det ideelle romantiske møde er indlejret i ordenes definitioner. Både ophøjelsen og sammenknytningen af Parret, men også sidestillingen af mand og kvinde baseret på indbyrdes

25 *Ordbog over det Danske Sprog*. Grundlagt af Verner Dahlerup, udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Nordisk Forlag, København (1936).

ligheder og beskaffenheder, fremviser en kulturelt vedtaget forståelse af det romantiske par. Det ideelle møde, dvs. den indbyrdes synkronisering – eller bestræbelsen på den – handler både om følelessynkronisering og om at ville det samme på det samme tidspunkt. Lighed og ligebyrdighed er således det, der udgør Parrets relationsmæssige ideal.

En parallel kan her drages til den relativt begrænsede del af parforholdsforskningens litteratur, som interesserer sig mere for idéer om lighed og mindre for idéer om forskel mellem mand og kvinde. Hvordan sidestilling og egalitet mellem mænd og kvinder fungerer i parforhold, har f.eks. den amerikanske psykolog Garth Fletcher (2002:35) undersøgt i sine studier af amerikanske heteroseksuelle middelklassepar. Fletcher skriver, at han gennem kønsopdelte interviews studerer, hvorvidt køn har betydning for den enkelte definition af kærlighed og tilknytning til den anden. Hans konklusion er, at uanset hvilket køn parterne tilhører, deler de præcis samme idéer om betydningen af følelses- og interesseudveksling i et parforhold. Uanset om de er mand eller kvinde, har de nøjagtig samme holdninger til, hvilke følelser der får en relation til at lykkes eller mislykkes. Fletchers undersøgelse viser, at man ved at fokusere på idéer om kønnes lighed synliggør, at forestillingen om den vellykkede relation refererer til et enslydende relationsideal, der upåagtet kønstilhørsforhold, henter sine idéer fra mere almene kulturelle forestillinger om Parret. Den svenske psykolog Eva Magnusson (2001:33) har ligeledes interesseret sig for diskussionen af ligheds- og forskelsforestillinger i mand/kvinde-relationer. Hendes udgangspunkt er – ligesom Fletchers – undersøgelser af heteroseksuelle middelklassepar, blot i Skandinavien. Ved at inddrage et klassebegreb når Magnusson den konklusion, at der findes større forskelle mellem samfundsgrupperes relationsidealer, end der findes mellem mænd og kvinder, som tilhører den samme sociale gruppe.

Begge psykologiske undersøgelser viser, at et parforholdsideal om den vellykkede relation er mere forbundet med sociale og kulturelle tilhørsforhold end med køn, men studierne producerer også i sig selv et ideal om lighed: Ved at påpege, at en mand/kvinde-relation forankret i en fælles social baggrund netop fremviser synkronisering i værdier og holdninger til det vellykkede, bliver det da også dette fælles sociale tilhørsforhold, som implicit kommer til at afgøre,

hvorvidt et parforhold kan leve op til det kulturelle ideal om at høre sammen og ligne hinanden, som Parret defineres i *Ordbog over det Danske Sprog*.

Romancen

Selvom det var mig, der bad parrene om at huske deres første møde, fremførte de deres fortælling med lethed. Måske udgjorde fortællingen en indbyrdes og kulturel *frill*, men hvorfor fremstod ikke bare mødet, men også fastsættelsen af relationens begyndelse betydningsfuld?

Ifølge den svenske etnolog Eva-Lis Bjurman (1998:42-42) er det en alment udbredt teori, at formuleringen af den romantiske relation har sit forlæg i den skønlitterære fortælling (romanen), som i 1800-tallets Europa blev udbredt til og læst af den nyopståede øvre middelklasse. Deraf forstås en levnet romance som inspireret af et litterært hændelsesforløb, forklarer hun.²⁶ Romanen er således en slags narrativ realisme, hvor realitet og fantasi, eller livsløb og fortælling, opfattes som identisk.²⁷ Romanens narrative hændelsesforløb med begyndelse, midte og slutning forstås altså her som overensstemmende med romancens livs- og hændelsesforløb, som er ordnet i fortid, nutid og fremtid.

Med det romantiske møde havde parrene placeret sig i romancens hændelsesforløb. De havde fastsat og fejret mødet som et højdepunkt i tiden, og de skelnede mellem før og efter, det blev dem. Fordi romancen er baseret på et narrativt forløb med begyndelse, midte og slutning, betyder det, at også livsløbets hændelser fortæles i dette forløbs strukturerende orden. Det gør ikke bare begyndelsen, men også slutningen væsentlig. I romancen findes der kun to slutnin-

26 Imidlertid påpeger Bjurman også (1998:43, efter Shorters 1976), at romantisk kærlighed ligeså vel kan have et historisk forlæg i de formuelse klassers livsførelse. Fordi de ikke skulle bevare og maksimere slægtens ejendom ved giftermål, kunne de vælge romantiske relationer på baggrund af individuelle følelser og præferencer.

27 Se dog Mishler (1986:84) for en kritik af, at fortællingens hændelsesforløb (*coherence*) også er udtryk for livsløbet (*meaning*). Man bør ifølge Mishler skelne mellem *coherence* og *meaning*, fordi fortællingens forløb ligeså vel kan referere til f.eks. interviewsituationen, hvor man må etablere et fælles, forståeligt kommunikationsgrundlag, der netop udelukker en række begivenheder som irrelevante i den historie, man fortæller. Jeg tager dog her udgangspunkt i idéen om en narrativ realisme, hvor med jeg mener, at realitet og fantasi blander sig med hinanden, men anfægter ikke, at fortællingen også må gøres sammenhængende i en kommunikationssituation.

ger – et højdepunkt eller lavpunkt. Det betyder imidlertid ikke, at fremtiden bliver, som man forestiller sig den. Men det betyder, at idealet for den Gode levede romance følger fortællingens fremadskridende, kausale og lineære hændelsesforløb. Parrene foregreb deres fremtid og dens mulige hændelser i et sprog, som netop angiver romancens narrative realisme. Det betyder, at deres fremtidsforestillinger var relativt stramt defineret omkring romancens gennemløbte slutning, der enten kunne blive god eller dårlig, rigtig eller forkert, men ikke alt muligt andet.

Fremtiden og Barnet

I autobiografiske studier blandt gruppen af unge-voksne er fremtid ofte en stærk tematisering (Horsdal 1999:117). For parrene bestod de centrale fremtidsforestillinger om Barnet og Familien, og de forholdt sig til at blive – eller ikke blive – en familie. Barnet og Familien kan defineres som kulturelle kategorier, der indkredser idealer og antiidealiser for den aktuelle og fremtidige livsførelse i en mand/kvinde-relation.²⁸ Der er således tale om en kulturel forestillingsverden, og reelt var parrene ikke en fælles familie på interviewtidspunktet. De var heller ikke mor eller far for et barn.

To menneskers placering på romancens fælles tidslinje drejer sig om at følges ad og være på vej sammen – eller at holde op med det. I interviewet med Anne bad jeg hende spekulere over fremtiden:

Sarah: Hvad tror du dette interview ville have handlet om, hvis vi havde gennemført det om ti år?

Anne: Jeg tror, det ville afspejle, hvor man er i livet – så er vi alle blevet skilt! Eller også ville det handle om sygdomme. Som da vi var tyve, hvor det handlede om seksualitet. Når man er trediv, som jeg er, handler det om børn. Skal skal ikke. Jeg synes, man skal lære hinanden at kende, inden man får barnet, så man ved, om man kan holde ud at leve sammen.

Anne tegnede et dystert fremtidsperspektiv ved at spekulere over negative kulturelle kategorier som skilsmisse og syg-

28 Se også kapitel 2, hvor jeg redegør mere udførligt for definitionen af en kulturel kategori.

dom. Anne forestillede sig videre, at man kunne foregribe en forandring fra at være to til at være en familie, hvis man kendte hinanden bedre. Hun mente således, at der ville opstå en forandring, hvis man fik børn, samt at såfremt denne forandring skulle blive positiv, burde det overvejes og tilrettelægges på forhånd. Anne anvendte dermed en udbredt kulturel forestilling, som også den svenske socialpsykolog Carin Holmberg (1993:18) diskuterer i sit studium af unge voksne svenske par og deres fremtidsforventninger, nemlig at et kommende barn ikke vil forandre en allerede etableret relation, men i stedet forstærke og tydeliggøre det, der opleves som godt eller dårligt.

Den danske kunsthistoriker Mogens Eilertsen (2003:24) skriver imidlertid om det småbutede englebarn *Amorinen*, at denne barnefigur fungerer som et ultimativt kærlighedsymbol i det klassiske billedprog. Med sin bue og kærlighedspil skal barnet træffe og ramme manden og kvinden. *Amorinen* gestalter således den romantiske idé, at barnet forner og forelsker manden og kvinden i hinanden.

Parrene forholdt sig pragmatisk i deres vendinger om en fremtidig familie og antog ikke, at et sådan forelskelsens lykketræf via barnet nødvendigvis var givet. På trods af at overgangen til familien netop blev omtalt som forandrende, antog de alligevel, at deres allerede etablerede relation ville forblive uforandret. Barnet var ikke desto mindre ment som en etablering af et betydningsfuldt slægtskab mellem dem. I interviewet med Louise og Kristoffer forklarede Louise:

Louise: Når jeg tænker på at realisere mig selv, tænker jeg også et helt livsforløb med karriere. I takt med at jeg er blevet ældre, vil jeg rigtig gerne have børn, og jeg vil rigtig gerne have børn med Kristoffer. Jeg vil gerne have en familie. Hvis vi bare har vores grundlæggende livsværdier og idéer om, hvordan vi gerne vil leve livet tilfælles, så tror jeg ikke, der er så meget der kan gå galt.

Sarah: Hvad er det for grundlæggende værdier?

Louise: Hvor højt vi prioriterer hinanden i forhold til arbejdet, hvor højt vi prioriterer børn i forhold til arbejdet. Helt grundlæggende ting. Arbejdsfordelingen hjemme skal også være rimelig meget på plads. Så er man nået langt.

Tidens positive kulturelle kategorier som f.eks. fælles værdier, samt prioritering mellem familie og arbejde betød, at

Louise så fremtiden tegne sig lyst. Kategorierne var en slags lykkekategorier – med dem kunne fremtiden ikke gå galt, eller man kunne nå langt, som hun forklarede. Men kategorierne var også en slags forberedelseskategorier – og her blandede det konkrete sig med fantasien. Når – eller hvis – dagligdagen skulle forandres til at udgøre familiens nye realitet med anderledes relationskonstellationer, praksiser og rutiner, måtte også en række leveregler forgribes og etableres. Fantasien satte således rammen for fremtiden, men fantasien havde også til hensigt at trænge ind i forberedelsen og konkretisere sig som grundlæggende ting og arbejdsfordeling i hjemmet.

Rigtigt eller forkert

Parrene forholdt sig til social timing, hvor Familien helst skal ske i ret tid dvs. ikke for tidligt og ikke for sent, som den danske folklorist Anne Leonora Blaakilde (2007:46) påpeger. Kulturelle forestillinger og sociale normer om alder og krop kunne derfor problematisere parrenes synkronisering på romancens tidslinje.

Maria var otte år ældre end Olav, og det havde det haft betydning i deres relation, at de ikke var jævnaldrende. De fortalte:

Olav: Vi havde ikke kendt hinanden særlig længe, før vi gik rigtig mange skridt fremad. De fleste af mine kærester har været yngre end mig, men det har været for nemt. Jeg vil gerne have, det er mere ligevægtigt. På grund af det blev jeg nødt til at gøre mig nogle overvejelser om, hvad der skulle ske, hvis vi skulle have børn.

Maria: Men det var et emne. Du var 25 år, da vi mødte hinanden, og jeg overvejede, om jeg kunne bringe en snak om børn på banen. Der er den aldersforskel. Jeg kunne ikke give Olav den samme tid, som jeg selv har fået.

Sarah: Var der en bekymring for fremtiden?

Olav: Nej. Slet ikke for nogen af os. Jeg føler ikke, det er et offer at blive far.

Maria: Men jeg blev nødt til at vide, om du støjede. Jeg havde ikke brug for at vide, at vi kunne gøre det om et år eller om to år, jeg skulle bare vide, om du ville have børn. Jeg ville synes, det var svært at bygge noget op og skulle trække et sådant spørgsmål i mange år.

Aldersforskellen betød, at Maria ikke kunne give Olav den samme tid, som hun havde haft, når det angik overgangen fra to til familien. Selv om Olav anså det som ligebyrdigt, at Maria var ældre end ham, henviste hun imidlertid til den kvindekrop, som ikke måtte være for gammel til moderskab. Således fik kvindekroppen en betydning, der tematiserer Kvindens tidsmæssige kropskvalitet (Vannini & Waskul 2006:2-3).

Tidsmetaforen, som Maria og Olav anvendte, nemlig skridtene fremad (kontrasteret med det at stejle), indikerede et spørgsmål om, hvorvidt deres relation også ville kunne føre ud i fremtiden. Olav havde imidlertid svaret bekræftende på Marias ønske om børn, og deres planer om et fremtidigt forældreskab var samstemmende.

Identitetskategorierne Mor og Far var en udveksling af frills, dvs. en måde at forholde sig nysgerrigt til, samt undersøge og lege med tanken om, hvem den Anden ville blive i forandringen til en familie. Olavs bekræftelse af faderskabet kan også fortolkes i et gaveteoretisk perspektiv. Den hollandske sociolog Aafke E. Komter (2005:32) definerer bl.a. ordet som en gave. Ved at give sit ord – holde det eller bryde det – kan ordet skabe, bevare eller ødelægge en fælles overenskomst i menneskelige relationer. Selv om Olav og Maria endnu ikke var blevet en familie, var løftet om den blevet en del af deres udveksling, samtidig med at løftet fik værdi for opbygningen og bevarelsen af deres relation, som Maria forklarede.

Samtalen om en mulig fælles familie handlede om etableringen af en gensidig biografi, som forbandt Maria og Olavs enkelte og adskilte fortid med en fælles og synkroniseret fremtid. Olav fortalte:

Olav: Når vi har set børn og snakket om vores opdragelse hjemmefra, ligner vores opdragelse hinanden utrolig meget. Det beroliger mig, at vi kommer fra et hjem med de samme normer. Jeg skal ikke være nervøs for, at Maria lige pludselig bliver en heks, hvis vi får børn. Vi lever meget efter de samme ting. Det er ikke så håndgribeligt, men mere at vi har nogen fælles værdisæt, som at man ikke slår sine børn, og at man prøver at opdrage dem til at være rolige børn, der ikke står og råber og skriger i Føtex,³⁰ fordi de vil have slik. Da jeg

29 Føtex refererer til navnet på en dansk supermarkeds kæde.

var barn, var jeg ikke med ude at handle i et halvt år, fordi jeg ikke kunne lære, at jeg ikke skulle have slik hver gang. Det er en meget stille og rolig måde at lære tingene på i stedet for råben og skrigen. Vi tænker begge, at det skal være en god oplevelse for alle, hvis man får børn. Man skal have et hjem, som er åbent, og hvor det er rart at komme.

Olavs sprogbrug var præget af ligheds- og konsensusmarkører. Maria og Olav lignede hinanden, havde samme baggrund og normer, levede efter samme idealer og tænkte begge det samme om det Gode hjem og Familien. Olavs fortælling var også en idealfortælling om Parret.

En »idealfortælling« kan ifølge den engelske sociolog Beverly Skeggs (1997:192-193, 202, 217) defineres som et progressivt og logisk hændelsesforløb, der forbinder fortid, nutid og fremtid. Er fremtiden i fortællingen kausalt forbundet med tidligere tiders hændelser, betragtes den ofte som meningsfuld, mener Skeggs. Idealet forstærkes, hvis både fremtid og fortid er defineret i enslydende positive termer. Olav og Maria var og havde altid været, som Olav forklarede det, præget af samme gode normer og værdier. De ville f.eks. aldrig slå deres børn, og de ville opdrage deres børn roligt. Ifølge Skeggs behandler en idealfortælling også temaer som planlægning og orden, der kontrasteres med planløshed og uorden. Fortællingen forhandler med andre ord kulturelle forestillinger om rigtigt eller forkert. Olav og Marias biografiske forarbejde og senøstet omkring fremtiden udgjorde den ordensstruktur, der kausalt forbandt fortiden med fremtiden. Forarbejdet havde til hensigt at forhindre problematiske overraskelser i fremtiden. Med Olavs modbillede af de negative kulturelle figurer som heksen³⁰ og de skrigende børn etablerede han således en distinktion mellem ideal og antiideal over Familien og definerede, hvordan han og Maria havde tænkt sig deres fremtid. Med idealfortællingens virkemidler såsom negative modbilleder og fokus på et sammenhængende og positivt formuleret hændelsesforløb tydeliggjorde Olav et ideal for det Gode familieliv, men også at en respektabel og rigtig livsførelse var baseret på en aktualisering af ensartede og »korrekte« sociale baggrunde.

30 Se også kapitel 2 for den narrative anvendelse af negative kvindestereotyper.

Inkorporation

I tiden omkring år 2000 var der en forventning om, eller det blev taget for givet, at parforholdet ville udvikle sig til en familie, snarere end at det ikke ville, forklarer den svenske etnolog Susan Lundin (1996:17) ud fra sit studie af barnløse par på fertilitetsklinikker. Selv om der i et historisk perspektiv har været tider, generationer og sociale grupperinger, hvor familiestiftelse har haft en relativt lille betydning, stod den ikke desto mindre centralt for denne gruppe af par.

I interviewet med Torben og Benedikte fortalte de, at Benedikte, inden hun mødte Torben, havde besluttet sig for ikke at få børn. De fortalte:

Torben: Vi har ikke nogen børn, som vi kan bruge vores tid på, og som ville optage vores tid, og hvor vi kunne varetage deres interesser. Vi har en masse tid til os selv. Men hvad skal vi bruge den til?

Benedikte: Det er rigtig svært. Selvfølgelig har jeg meget respekt for, at det er svært at have børn, fordi det er så krævede, men hvor er det også svært ikke at have børnene og deres behov, og hvor man kunne videreføre sit eget liv gennem børnene.

Torben: Der er ligesom ikke nogen mening med livet, som jeg ser det. Har man børnene, giver dagen ligesom sig selv. Det gør den ikke, når man ikke har børn. Man skal selv skabe meningen.

Benedikte og Torben udtrykte tidens kulturelle forestillinger om Barnet som livets mening. Med en række intensiveringsmarkører, hvor Benedikte understregede ikke bare det svære, men det rigtig svære, og Torbens intensiveringsmarkører, hvor ikke bare livet, men livet ikke havde en given mening uden et barn. Derimod måtte Torben og Benedikte selv skabe deres mening. Udsagnene om tid viste endvidere, at Barnet var forbundet med idéen om den positive eller naturlige tid knyttet til livsløbet. Videreførelsen af ens eget liv samt dagen, der således ville give sig selv, var formuleret som bedre og mere meningsfuld end den ledige tid, hvor tiden til sig selv, og den tid der var for meget af, ikke kunne bruges. Overvejelserne om livets mening antog således en eksistentiel dimension. Det eksistentielle kan overordnet set indkredses sådan, at mennesket forstår sig selv som sat i en situation, det må klare, tage op og gøre noget ved. Mennesket

må således give tilværelsen betydning og mening, samt behandle fravær af mening (Pahuus 1995:111).

Men hvordan kan man forstå tabet af given mening, som Barnet henviser til i Benedikte og Torben fortælling? Med begrebet *inkorporation* (korpus, krop) definerer den norske antropolog Jorun Solheim (2001:89-90, 96) den slægtskabsforestilling, at det enkelte menneske må lade sig inkorporere konkret, dvs. anvende sin egen krop og sit eget blod, for at opnå adgang til det alment sociale. Det sociale definerer hun som samfundets totale krop eller samfundets bærende institutioner og det »alle andre« indgår i. Via en række kropslige forbindelser, baseret på forestillinger om krop og blod, handler inkorporation således om den slægtskabsforestilling, hvor alle er forbundet med hinanden gennem krop og blod, men også hvor adgangen til det sociale udelukkende går gennem egen-kroppens inkorporation. Forestillingen om samfundets totale krop spiller netop på det totaliserende i det enkelte menneskes egen-krop investering, og Solheim skriver da også, at denne slægtskabsforestilling påpeger inkorporation via krop og blod som menneskets eneste adgang til det sociale.

Man kan kritisere Solheims begreb for at udelukke andre former for adgang til det sociale, end blot den man opnår via egen-kroppens inkorporation. Man kan også nævne en række inkorporationer, som ikke er baseret på kropsligt slægtskab, men i stedet baseret på et socialt tilhørsforhold forankret i følelser, sympati, arbejde eller engagement. Men f.eks. stedforældre, skyggetanter eller fadderskaber fungerer alligevel primært som negativt konnoterede slægtskabskategorier, eller er i al fald underordnet de biologiske slægtskabskategorier i status, måske fordi de rummer en kulturel betydning af udskiftelighed. Solheims inkorporationsbegreb skaber også en forestilling om, at familie og slægtskab har en konstant historisk betydning, men i Skandinaviens tidligt moderne samfund refererede »familien« til alle de medlemmer, der – uanset slægtskab – boede i samme husstand, mens »familien« i nutidens senmoderne samfund refererer til den velafgrænsede kernefamilie og stamtavlelses forgreninger (Lützen 2007).

Det, Solheim imidlertid påpeger, er netop det totaliserende aspekt, der kan findes i kulturelle slægtskabsforestillinger. Et aspekt, som i denne optik gør forestillingen om Barnet til menneskets eneste inkorporeringsmulighed i det sociale.

Dermed bliver Barnet bærer af ophøjet social betydning og rummer også, hvis inkorporationen udebliver, fravær af social mening. Det fraværende Barn etablerede også for Torben og Benedikte en forestilling om at stå uden for mening og uden for den større sociale Tid, som ellers ville være givet via Barnet. Mening – og eksistensmening – var således defineret på baggrund af mere almene kulturelle slægtskabsforestillinger om inkorporation.

Konklusion

Parret som kulturel og social kategori inddrager en romantisk tid, der baserer sig på eksklusivitet – at være os og ingen andre. Tohedens eksklusivitet lader sig gøre ved at udskille sig fra hverdagen, det sociale og alle andre og repeteres af parrene i tohedens særligt romantiske situationer som på ferien eller årsdagen.

Idealet for det romantiske møde handler om, at to mennesker på samme tid ved, at det er dem. For parrene blev mødet defineret ud fra en forandringsmetaforik, som angav et betydningsfuldt skel mellem før og efter, de traf hinanden. De anvendte den kulturelle alliancesymbolik for Parret og inddrog de genkendelige romantiske koder som kysset, blikket og *the frills*. Men også biografiske definitioner på den Anden, samt en synkronisering mellem to sæt autobiografisk materiale hører til mødet.

For parrene fremstod mødet som en væsentlig begyndelse på en fælles, fremadskridende tidslinje. Det kunne huskes, udskilles og tidsbestemmes. Tohed udgjorde dog et midlertidigt ideal og var temporært og situationelt afgrænset. Nok var det romantiske møde forudsætningen for en relation og rummede et ideal om synkronisering mellem to menneskers gensidighed, følelser og handlinger. Men gennem parrenes fremtidsforestillinger blev det også tydeligt, at parforholdet og relationen mellem to var kulturelt underordnet Familien. Parforholdet skulle fungere som et 'inden', men ikke som et 'altid'. Jeg har diskuteret, hvordan kategorier som Familien og Barnet rummer forestillinger om menneskets inkorporation, samt hvordan adgangen til en større social og almen tid går gennem egen-kroppens investering. For parrene var Barnet forbundet med forestillingen om progression i romancens forløb og eksistensmening, og jeg har argumenteret for, at denne eksistensmening netop er base-

ret på forestillinger om slægtskab, krop og blod som den eneste og eksklusive adgang til det alment sociale. Men også betydningen af manden og kvindens indbyrdes synkronisering i forhold til en fremtidig familie kom til udtryk som den kvindekrop, der ikke måtte være for gammel (eller for ung). Kvindens aldersbestemte kropskvalitet kunne anvendes til at konnotere opfattelsen af mandens og kvindens sociale timing eller mangel på samme.

Med narrative begreber som *romancen* og *idealfortællingen* har jeg diskuteret, hvordan parrene gestaltede den ideelle fremtidige familieeftelse i en slags narrativ realisme: Tid og hændelsesforløb var et centralt tema i deres fortællinger, og livsløbets fortid, nutid og fremtid paralleliseredes med fortællingens fortid, nutid og fremtid. Idealet for det Gode liv og den gode relation kommer til udtryk som en kausal og dermed meningsfuld sammenhæng mellem to menneskers (positivt og synkront definerede) fortid og fremtid. I parforholdsfortællinger synkroniseres således to menneskers separate fortid og baggrund for at danne forestillingen om en ensartet autobiografi, opvækst og fortid, der skal skabe grundlag for den fælles, gode og konsensusprægede fremtid. Med idealfortællingen har jeg yderligere vist, at det gode parforhold baserer sig på brugen af modbillede. Negativt definerede sociale figurer og relationer (heksen og de skrigende børn) præsenterer et antiideal for, hvordan en social konstellation ikke bør være. Parrene anvendte forestillingen om fortidens betydning som indikation på fremtiden. De kunne forgribe fremtidens mulige problemstillinger ved at afdække fortidens kvalitet. Denne kausalitetstænkning kom dermed til at handle om, hvordan man kunne sikre sig den korrekte livsførelse og relation.